

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm Primvm. Sicut graue.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

calis inita sunt à Prioribus Conuentualibus, aut Guardianis cum consensu Cōuentus, rata esse debent & firmiter obseruari, tametsi Prouincialis, aut Generalis eorum, vel Sedis Apostolicæ assensus non accesserit, neque eiusmodi pacta in prouincialibus, aut generalibus Capitulis approbata fuerint. Idque propterea, vt dicti Religiosi puritatem suam conseruent, & scandala, quæ aliquin oriri possent, caueantur.

SUMMARIUM.

1. *Hac constitutione priuilegia ab Alexandro & Honorio IV. Fratribus minoribus concessa, sunt reuocata; ea autem post Sixtum IV. eisdem restituit.*
2. *Quid in contractibus & alienationibus in Mendicantium Ordinibus obseruandum sit, ex cuiusque consuetudine & statutis, Apostolicisq; priuilegijs & decretis, Bonifacij VIII. constitutione posterioribus petendum est.*

HAc Constitut. Bonifacij VIII. correctæ ac reuocata sunt priuilegia, quæ prius Fratribus Minoribus ab Alexandro

IV. & Honorio IV. concessa erant apud Rodriq. tom. 1. regul. q. 27. a. 3. Sed postea Sixtus IV. reduxit eos ad pristina iura & priuilegia apud eundem Rodriq. ubi ait: *Et sic in nostra sacra Religione Minorum obseruatur: Nullus enim Guardianus, neque Abbatissa etiam cum consensu suorum Conuentuum, aliquem contractum efficere potest, sine expressa P. Prouincialis auctoritate. Quomodum enim Rector Ecclesiæ Collegiæ inferioris præter consensum Capituli sui, impetrasse etiam debet Episcopi consensum, vt iura & bona immobilia Ecclesiæ suæ alienare possit, vt colligitur ex c. 2. de transact. ubi id docet Abb. n. 3. ita etiam Rector Monasterij subordinatus Generali, tanquã Episcopalem iurisdictionem erga suos habenti, eiusdem quoque auctoritatem & assensum requirere debet ad alienationem. Is porro Generalis Prouincialibus suis potest, & frequenter committere solet, vt dictum assensum ipsimet præstent.*

Quapropter, quid in contractibus & alienationibus iurium suorum in Mendicantium Ordinibus obseruandum sit, ex cuiusque consuetudine & statutis, Apostolicisque priuilegijs & decretis, Bonif. VIII. constitutione posterioribus, petendum est.

TITVLVS XXXVI. DE TRANSACTIONIBVS.

CAPITVLVM PRIMVM.

Sicut graue.

PARAPHRASIS.

Personæ quædam Ecclesiasticæ controuersiam, quam inter se de bonis, aut iuribus suis habebât, salubri transactione finierunt, petentes à Gregor. I. Pontifice,

vt eam auctoritate sua confirmaret. Quomobrem respondit Pontifex, instrumenta omnia, & quidquid aliud est, quod parti vni aut alteri super causis transactione finitis fauere possit, iam pro irrito, & vacuo habendum esse, solamque transactionis conuentionem obseruandam. Sed et si in ea per incuriam, vel imperitiam defectus aliquis commissus sit, se illum Apostolica auctoritate & cõfirmatione ex certa scientia supplere.

NOTAN-

SUMMARIUM.

1. *Lites inter Christianos, maximè Ecclesiasticos, per transactionem aut compositionem partium componenda & finienda.*
2. *Transactio bona fide & sine dolo facta, parit exceptionem litis finita, ut instar rei iudicata haberi debeat, ita ut si læsio grauis partis post transactionem appareat, nihilominus tamen transactio firma manere debet, neque rescindi: secus est, si læsio fiat in ipsa transactione.*
3. *Confirmatio Principis si fiat ex certa scientia, seu cum causâ cognitione, supplet defectum actûs, qui confirmatur; si quidem sit defectus iuris positivi, & non naturalis, nec specialem dispensationis expressionem exigit.*

NOTANDUM I. Consultum & salubre est, ut lites inter Christianos, maximè Ecclesiasticas personas, per transactionem, aut compositionem partium finiantur. Ita sumitur ex hoc c. ver. salubrem, & annotaui lib. 2. tr. 4. e. vlt. n. 8. in fine.

NOTANDUM II. Tametsi post transactionem, repertis v. g. instrumentis, appareat, re ipsa grauius læsam esse vnam transigentium partem, ut nec dimidium eius, quod ipsi re ipsa competeat, acceperit, tamen transactio firma manere debet, neque rescindi. Ita etiam habetur in l. Lucius, 78. in fine, ff. Ad Trebellian. & in l. sub prætextu, 19. & 29. C. de Transactionibus. Ratio est: Quia in casu dubio, & contouerso vtraque pars incerto euentui se sponte committit, perinde ac in ludo: dummodò dolus alterius partis non interueniat, ut si fraudulenter occulter ea, quæ manifestari debent, vti colligitur ex cit. l. 19. Quare dici solet, quòd transactio, si bona fide & sine dolo facta sit, litem finitam faciat, ut instar rei iudicatae haberi debeat.

Intelligitur autem tradita doctrina, si læsio partis postea appareat, v. g. propter instrumenta nouiter reperta. Sin verò læsio

iniusta in ipsa transactione contingat; quia reuerà ius dubium, quod vna pars habebat, maius tunc maiorisue ponderis erat, quàm æstimabatur, inæqualitas hæc in conscientie foro ad æqualitatem reduci debet: Imò etiam in conscientie foro remedium rescissionis ex lib. 2. C. de rescind. vendit. dari deberet, perinde ut in alijs onerosis ac reciprocis contractibus, si læsio vltra dimidium iusti fuit, sicuti bene cum Bartolo & alijs docet Mol. tr. 2. de iust. disp. 556. n. 16. Quamuis talis rescissio in transactionibus concedi vix soleat, nisi læsio enormissima sit, ideòque dolus præsumatur, vti docui cit. c. vlt. n. 2. Vel nisi Minor natus, aut Ecclesia in huiusmodi transactione læsa sit, tum ei Iudicis officio succurritur per in integrum restitutionem, iuxta l. 1. & 2. C. Si aduersus transactionem.

NOTANDUM III. Confirmatio Principis, si fiat ex certa scientia, seu cum causæ cognitione, supplet defectum actûs, qui confirmatur. Hoc loco aduerte, quòd duplex sit confirmatio, ut videre est apud Imolam hic in fine, Tabienam ver. confirmatio, n. 14. & 15. Tuschum eod. ver. concl. 710. Vna in forma communi, quæ ius aut valorem actui non tribuit, sed supponit, ideòque approbat actum, quatenus de iure validus est, iuxta c. 1. & 2. de confirmat. vtili, & inutili. Altera est confirmatio ex certa scientia, si nimirum Princeps actum approbans seu confirmans eius plenam cognitionem se habere significet. Et talis confirmatio ius ac valorem tribuit actui, si defectu aliquo, seu requisita solemnitate careat, ut hic apparet.

Sed limitandum est primò: Quòd confirmatio ex certa scientia suppleat defectus iuris positivi, quippe in quibus Princeps dispensare potest; non item suppleat defectus iuris naturalis: Ut si contractus usurarius fuit, confirmatione Principis, tametsi ex certa scientia facta dicatur, nõ poterit validari, vti bene notat Imola hic in fine, Abb. n. 5.

Limitandum est secundò: Quòd per generalia verba, confirmamus ex certa scientia, vel per plenitudinem potestatis, ut vires habeat plenissima notionis &c. non censetur

D d d d suppleri

suppleri defectus, qui specialem dispensationis expressionem desiderat, cuiusmodi est personae inhabilitas, vel si confirmatio cedat in praedictum aliorum. Exempli causa confirmatio electionis factae de intruso, tamen si dicatur facta ex certa scientia, censetur subreptitia, nisi mentio fiat intrusionis. Similiter, si alicui possessiones per violentiam acquisitae confirmantur ex certa scientia, censetur subreptitia confirmatio, nisi mentio fiat violentae occupationis, vel nisi aliunde constet, Principem eius notitiam habuisse. Vt docet Specul. tit. de legato, §. Nunc ostendendum, ver. 18. Tabiena cit. n. 15. Bertachinus in repert. ver. confirmatio privilegiorum, Tuschus cit. concl. 710. n. 22.

CAPITVLVM II.

Statuimus.

PARAPHRASIS.

Alexander III. scripsit ad quosdam, si inter ipsos & personam aliquam Ecclesiasticam, cum consensu Episcopi, compositio super decimis facta fuit, eam firmam esse oportere.

SUMMARIUM.

1. In alienationibus & transactionibus super iuribus ecclesiae inferioris, requiritur consensus Episcopi, aut Archiepiscopi, cui talis ecclesia subiecta est. Idem sentiendum de Prelatis exemptis, si quasi Episcopalem iurisdictionem habeant; imò etiam de non exemptis, si legitime praescripserunt iurisdictionem erga ecclesias sibi subiectas, Episcopo excluso.
2. Potest Parochus super decimis soluendis pacisci, etiam sine consensu Episcopi, ita tamen, ut pactum non sit perpetuum, nec pariat obligationem, nisi personalem, nec ecclesiam afficiat.

NOTANDVM VII. In alienationibus, & transactionibus super iuribus eccle-

siae inferioris, requiritur consensus Episcopi, aut Archiepiscopi, cui talis ecclesia subiecta est. Idem verò sentiendum est de Prelatis quibuscumque, si ab Episcopo exempti veluti Episcopalem iurisdictionem habeant, quòd alienationibus & transactionibus Ecclesiarum plenissimo iure sibi subiectarum, assensum praebere possint, secundum Gl. in Clem. 1. ver. proprii, de reb. Eccles. non alienandis, Imola hic n. 5. Abb. 4. Qui hoc ipsum extendit ad Prelatos & Capitula non exempta, si legitime praescripta consuetudine iurisdictionem erga Ecclesias sibi compararunt, iuxta ea quae dixi in c. 3. de offic. Iudic. ordinarij.

Porro ex hoc c. ver. personam Ecclesiasticam, colligunt Canonistae aliqui, ut videre licet apud Ioann. Andr. hic n. 9. Abbat. n. 8. Quòd compositio super decimis absque Papae auctoritate fieri non possit cum laico. Sed id ex textu non colligitur, quoniam potius contrarium, ut Hostiensis, & Imola hic annotarunt: Videtur enim Papa scripsisse ad laicos, si inter ipsos & ecclesiasticam personam, ad quam nomine Ecclesiae suae ius decimarum spectat, Episcopi consensus intercessit, eam perpetuo observandam esse. Quare ita docet Gl. hic ver. personam Ecclesiasticam, Imola & Abb. ll. cc. Tamen enim Episcopus laicos, imò & clericos absolute, ac in perpetuum eximere non possit ab obligatione decimas persoluedi, (etiam ea ex iure vniuersali canonico descendat, quod inferior Papa remittere, aut relaxare nequit) potest tamen Episcopus in controversia super decimarum solutione cum laicis compositionem, seu transactionem facere: v. g. si dubium sit, an immunitatem à decimis personalibus, aut praedialibus, in totum, vel secundum partem praescripserint, ut dixi lib. 4. Theol. moral. tr. 6. c. 6. assert. 9.

QUAE RES. Vtrum persona ecclesiastica v. g. Parochus super decimis soluendis cum Parochianis transigere possit, etiam sine Episcopi consensu? Respond. Non posse ita transigere, ut pactum perpetuum sit, & successores etiam obliget, posse tamen transigere ad vitam suam, ita ut obligatio personalis sit.